

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна: 53.191.

Администрација: Кнез Михаилова, 46/1.

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 1 јуна 1928.

БРОЈ 11 — ГОДИНА IX.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЋЕР

Издање 1 и 15 у месецу. — Годинаш претплата
48 дина. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

ЖЕНЕ СУДИЈЕ.

О томе да ли женама треба допустити да буду судије или не, постоје три мишљења. По првом конзервативном, женама не треба допустити да буду судије. По другом умерено напредном, може им се допустити да буду судије по неспорним и старатељским делима и судије у малолетничким судовима. По трећем напредном, жење могу бити судије и редовних судова т.ј. бити судије без икаквих ограничења. Како прво и друго мишљење имају додирних тачака, с обзиром на разлоге које објаснићу код женама треба забранити да буду судије редовних судова, то ћемо редом прећи све разлоге умерено напредних и видети, да ли су ти разлози оборљиви или не.

Приликом дискусије у Законодавном Одбору покренуте негативном одредбом чл. 2. Зак. о судијама «Ја женска лица не могу бити судије», један од опозиционих посланика истакао је, да данас — кад у другим земљама имамо жене председнице општина, чланове парламента, министре, представнике својих влада код страних држава, па и саму жену владарку — да од не налази никаквог озбиљног разлога по коме би жени требало спречити да буде судија.

Овај навод опозиционог посланика дао је повода умерено напредним да поред других разлога истаку и овај: да управљање и изрицање судске правде није једно исто, и да лица која управљају често нису способна и да изричу судску правду. Шта више овај разлог је истакнут као први, што је може бити само случајност. Поћи ћемо и ми од овог разлога како бисмо се држали истог реда и поступка.

И ми се слажемо са умерено напредним мишљењем, да управљати и изрицати судску правду није једно исто и да често пута лице које управља није увек способно и да суди; али се никако не слажемо са начином на који је то разлика изнета и којим се хтела дати мања важност управљању ној суђењу.

Као што је познато све три функције државне власти — законодавна, управна и судска — поједнако су важне, јер су све три основне и чине једну нераздељиву целину. Поделом државне власти на функције применљиво је само начело поделе рада, омогућила се правна држава, али са услед нераздељиве целине државне власти не би могла допустити класификација функција државне власти на више и мање важне.

Према томе, ако се ко услед индивидуалних наклоности осећа више способним за управљање а други за делене судске правде, не може се извести да једни имају слабије а други

јаче моралне и умне квалификације. Спрема код ових лица може бити различита по врсти услед разнородности функција, али по квалитету треба да је на обема странама поједнако допринос. Моралне квалификације исто тако. То је бар идеал коме сви тежимо. Прициди опортунитета у управи, који не треба да је злоупотребљен, не би се смео узети као минус морала, већ као специфична одлика функције управљања.

Да ли се према овоме може узети, да је управљање нешто мање важно, нешто лакше, што је према томе јаче приступачније те јој се може и допустити — од изрицања судске правде као нечеж тежег и по опстанак државе и добро грађана важније? Испити не утврдише женину неспорност, а морал ни код људи нема неког видног мерила.

Други разлог који истиче умерено напредно мишљење против постављања жена за судије редовних судова је тај, да наш народ не би примио жену као судију, не би допустио да му жена суди.

За наш народ овај разлог је у најмању руку уверљив, јер наш народ није глуп, већ на против по природи својој бистар те се и патриархалност нашег народа у којима још постоји не сме тумачити у смислу глупости. Ако је наш народ, и у осталој као и други народи, теже на пуштање своје обичаје и теже се ослобађа својих предрасуда, то је било услед прилика под којима је живео пре а које су се битно измениле. Некад он није видео ни жену учитељицу а камо ли жену друге професије, док је данас види запослену скоро на свима пољима рада. Протли рат који је узбрао темпо ослобађања од предрасуда код свих народа, чак и код Турске те да нам се не пребацује да увек гледамо на Englesку и Америку, узбрао је тај темпо и код нас. Сем тога, код нас је настава слободна и приступачна свима слојевима народа и на универзитетима имамо студената и мушких и женских из свих крајева наше земље; из мале паланке и са села исто као и из великих градова, те је у неколико и преко њих шедољ познато, да женска деца и код нас уче и спремају се за све позиве као и мушка деца. Зна наш народ да му бољесно дете и жена лекар може снасти, да га од дуге болести и жена лекар може ослободити; да му и жена учитељ и професор може дете прошевети; да и жена инжењер може кућу саградити; да га жена адвокат може на суду одбранити, имовину му заштитити, право оубебедити. Видео је он жену писара у суду да ради исти посао који и мушкарац пи-

сар. Запамтио је он да га је жена писар сурела предусређиво и да му је посао брзо свршила. Зна он врло добро, да се писари мушкарци у суду припремају да једнога дана и они постају судије и по урбојеној му бистрини није му ни мало чудно, да и жена писар кад све у суду лепо и добро ради да се и она тиме припрема да постане судија да да најзад и треба да постане. И после свега тога зар наш бистри народ, наш разбојити сељак неће моћи схватити, да му жена као судија може праведно ствар пресудити? У осталој, он је видео да има и судија-мушкараца који нису увек праведно пресуђивали, па му је у неким случајевима већ дошло да им ништа пресуде — помоћу адвоката који сад могу и жење бити — док их је најзад убедио, да је његово следити у незадовољству или жалби једино праведно и на закону основано.

Наш народ хоће правду, исправност и брзо свршавање послова. Ко му то пружи, радо ће га примити па био човек или жена.

Трећи разлог по овом мишљењу, који би требало да буде препрека уласку жене у судијски ред, је околност — да би жена као судија била принуђена да присуствује моментима у којима се пред суд износи и на њему претреса породична прљавштина или друштвени скандали проправљени скардним речима, што би све жене као чедну и осетљиву особу непријатно коснуло и стварало јој незагодан момент.

Признајемо да су ови моменти присућењу негодности (а такви треба да буду и за људе, а не само за жене), али има околности који ову негодност потенцирају правећи је грубом а при том једино карактеристично показују наш менталитет, иначе су излишне. Свако ко је присуствовао судском претресу на коме је извиђана нека породична прљавштина или друштвени скандал, могао је често пута приметити на лицима адвоката и судија двосмислене погледе или осмехе а често пута чути и неку у том смислу учињену алузiju. Ко није присуствовао оваквим претресима, могао је из новина, из т. зв. амичантне судске рубрике, јер има и друга објашња, дознати то исто. За што се ове ствари на тај начин примају? Ко је за то крив? Ми интелегентни људи и наш менталитет.

Извиђање на једном оваквом судском претресу је исто што и лекарски преглед, само што у првом случају имамо болестан социјални организам са кога треба уклоити ало, а у другом организам човечији. Као што се другом приступа са великом озбиљношћу, при коме присуство жене не доводи жену лекара у нелагодан положај, тако исто треба да приступи овом првом и жена судија,

којој су познате све те социјалне болести, осетиће много мање негодности од оне жене која је пред судом и која често пута и не зна да су такве ствари могуће. Кад се под садашњим менталитетом нема увек довољно обира према жени која је породичном прљавштином или друштвеним скандалом упрљана или је баш и она та која је другог упрљала, ми верујемо да би се имало обзира бар према жени која би била у судском колегијуму. Присуствовањем оваквим претресима у својству судије, жена не би ништа изгубила од своје чедности и осетљивости, као што се не може рећи ни за жену лекарку да се је изгубила. Вршење позива и поседовање интимних индивидуалних својстава две су сасвим засебне ствари.

Шта да наведемо о скардним речима? Них жена хтеда не хтеда чуће на сваком месту, на улици, у интелегентном друштву, у кући. Може би се код нас избројати куће у којима се таква реч не чује. Ово зло треба личити правим леком. А кад се већ хоће жена судија да изолује од овакве једне непријатности, шта се предузело за толике друге жене на улици, у друштву и у самим њиховим кућама? Шта се предузело у заштиту жена, па и људи, којима су такви изрази одвратни и које чак ни груба страна позива не треба да доведе у могућност да их чују? Зашто по тако скупу пену штитити само жену судију? Овај разлог у којима не гранича са необзбиљношћу израз је псеудољудности.

Као четврти разлог неподносности жене за судије редовних судова умерено напредно мишљење истиче женину нервозност — нерви поремећај услед физиолошких појава.

Како да примимо овај разлог појаве неторног факта да су и људи нервозни? Ни овај разлог не може се узети као објашњење. Нервозу у којој је ко има, а то је индивидуално и не може се уопштити само женама, мора је свадавати и не сме је преносити на рад. Јер, ако нервоза наноси штете раду, а то је несумњиво, она је наноси па ма ко је у рад уносио, био човек или жена. Да своју негодност услед физиолошких појава не преноси на рад, жена је доказала у толиким примерима дуге у чителске и професорске службе. Нигде сталожност и стрпљиве није већма потребно но у ошоћењу судског а жена их има у изобилу. Да би жена услед стања нервозности и ли урбојено бележливости и благодати била подложна разним утицајима, често робачким, чиме би довела у питање ауторитет судца, негодније је истицати бар сад, кад смо и онако свелоци немилжих појава, да се говори о кризи правосудја и опадању ауторитета суда и то све пре уласка жене у судијски ред. Неправе, но је

а и смело унапред говорити, да ће уласком жене у судијски ред криза правосудја бити већа. Ако је уопште има и ако би је и даље било, зар се сме помислити да томе стању не би било лека, јер то би значило да ни садашњи неадекватни појави, ако их и у колико их има, нема лека а то није тачно. Треба хтећи лечити, па ће се везати. Нови закон о судијама не пружа прави лек.

Најзад, како се слаже истицање стања нервозности жене, као сметња за стицање судијскога положаја у редовном суду, са препоруком да би жена била веома погодна за судију малолетничког суда. Ми налазимо да су ови судови за малолетнике од приволине важности и ако постоје разлози, да жени не треба уступити судијски положај у редовном суду, не треба јој та уступити ни у суду за малолетнике. Међутим, ове разлоге ми смо прешли сад и видели, да су они не само обрзани, већ уопште натегнуто постављени.

На последњу примедбу, да су жене сувуше благе, бољеине, по природи нежне и да би им то сметало да у даном моменту примене највишу строгост закона, што би несумњиво било на штету правосудја, примећујемо да имамо знатан број жена правника које су за сприну казну и поред тога, што су мишљена о примени смртне казне у правној науци поделена.

Из свега овога изаила, да жена као судија не представља опасност ни за правосудје ни за ауторитет суда, те је у најмању руку неумесно бранити једну ствар од опасности која не постоји.

Београд.

Милица М. Влајић.

Закон о судијама пред Народном Скупштином.

Проект Закона о Судијама са својом негативном одредбом у чл. 2. „да женска лица не могу бити судије“ изнет је пред Народну Скупштину.

У осудном моменту — пред сам претрес у појединостима овог зак. пројекта у пленуму Законодавног Одбора, када су по Уставу биле могуће појединачне измене неумесних одреба овог пројекта, Алианс Ж. П., имајући пред собом врло узвишени циљ, поднела је Н. Скупштини ову представку:

Народној Скупштини

Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Београд.

Пред Народном Скупштином налази се на претрес пројект Закона о Судијама, који у чл. 2. садржи монструозну одредбу „да женска лица не могу бити судије“.

Пре него што би Народна Скупштина примила на себе одговорност за оваковете једне овакве неправде, једне овакве неумесне одребе, којој не би могао пружити ослонац ни један једини обзиран разлог, Алианс Женских Покрета сматра за своју дужност да у овом осудном моменту подсети Народну Скупштину на ова факта:

1) По чл. 4. Устава наше Краљевине сви грађани, у које спадају и жене, пред законом су једнаки, а привољства по рођењу се не признају. Из стилизације чл. 2. пројекта Зак. о Судијама мора се закључити, да се у овом случају мушкарци признају привољство по рођењу, што је у највећој супротности са нашим Уставом и са признатим демократским принципима.

2) Да по чл. 2. Закона о Чиновницима сва знања у свима струкама државне службе појединако су доступни свима држављанима наше Краљевине, у које такође спадају и жене.

3) Да ни садашњи Зак. о Судијама не садржи једну овако монструозну одредбу, и најзад.

4) Да ни ранији пројект Зак. о Судијама није садржао једну оваку одредбу.

Када су позната ова факта, као и сталне хвале предпостављених у погледу рада женског судског особља — жена правника — неразумљиво нам је да се може законом усвојити неологичност; да и један рђав, слаб судски писар — мушкарца може постати судија, а један добар и спреман судски писар — жена, да не може постати судија.

Овакви нови ови одредбу Народна Скупштина би пред законом признала, да сматра да жене правници немоју довољне моралне квалификације само зато што су жене и да су оне другог свога пола опасне за исправно вршење судијског позива. Народна Скупштина мора увек имати пред очима добро Државе и не сме наводити неправду и увреду половини грађана те државе.

Алианс Женских Покрета моли Народну Скупштину, да приликом претреса овог законског пројекта не усвоји, колико неправедну и неумесно толико, неологичну и неодољиво наваду одредбу „да женска лица не могу бити судије“.

Секретар

П. преседник

Миленка Атанасковић Милица М. Влајић

Приликом предава ове представке изасланик Алианс Ж. П. имале су прилику да говоре са великим бројем народних посланика и владиних олозиционих партија, пошто су обилале све клубове, и да се код свих — сем једног јединог — увере, да су и они незадовољни негативном одредбом чл. 2. пројекта Зак. о Судијама, коју налазе неумесном и изван духа времена и расположења народног.

Поволом ове представке као и представке Жена Правника развила се у Законодавном Одбору јива дискусија. Показало се јак утицај оних који су против негативне одребе „да женска лица не могу бити судије“ и чл. 2. услед тог јаког опирања био је са другим члановима пројекта резервисан и враћен влади, да о њему донесе накнадну одлуку. По оном што је даље следовало, видели се да је влада опрезно повукла чл. 2. да не би том приликом у Зак. Одбору при изгласавању његовом пропала и о пропала је и овом приликом увек моћно средство партијске дисциплине. Сазвани су шефови група, опоменути на дисциплину бар они из владиних странка и стављено им на знање, да пројект Зак. о Судијама може бити уопште повучен, ако му се кроз Скупштину не обезбеди пролаз таквом какав је а за који влада налази да је добар.

Пројект Зак. о Судијама са резервисаним члановима пројекта враћен је Зак. Одбору и изгласан са не баш завидном већином. Значајно је, да неки посланици владиних странка нису присуствовали гласању. О увећању при изгласавању не може бити ни говора, дисциплина партијска је и овог пута побијела.

Оваква одлука Законодавног Одбора, с обзиром како је то не дошло, изазвала је велико незадовољство не само у редовима жена, већ и многих и многих људи.

Али би дали израза томе незадовољству и употребили последње средство поправке, Алианс Ж. П. са Београдским Ж. П., Удружење Факултетских Образованих Жена, Жене Правници и Удружење Студенткиња Београдског Универзитета одржали су скуп 23 пр. мес. у просторијама Београдског Жен. Клуба, на коме су дали видљив израза својом незадовољству против једне ничим неоправдане и с тога погрешне одлуке Зак. Одбора. Својим оправданим незадовољством и апелом на Н. Скупштину и јавност обратили су се овом

Резолуцијом:

1. Да су крајње незадовољни одлуком Законодавног Одбора Народне Скупштине, којом је у појединостима усвојен пројект Зак. о Судијама заједно са неправедном одредбом свога чл. 2. „да женска лица не могу бити судије.“ Ово је незадовољство у толико веће, што одлука Зак. Одбора и ако де iure de facto не представља праву вољу и расположење целокупног народа. И Жене Правници и Алианс Ж. П. приликом предаје ранијих својих представака, у вези са овим зак. пројектом, Председништву Народне Скупштине и Законодавном Одбору, имале су прилику да упознају расположење велике већине народних представника и код свих тих се увере о незадовољству против једне такве неправедне и престајаре одребе, коју не садржи ни садашњи — стари — закон. Сакупљена удружења стекла су према томе увећање, да је одлука Зак. Одбора израз воље два до три човека и ропства партијској дисциплини, мада је познато, да се закони не доносе за добро партије и појединаца, већ добро народа.

2. С обзиром на чл. 133 Устава, што Народна Скупштина нема могућности да гласа о овом зак. пројекту у појединостима и да поправи неопређену грешку Зак. Одбора у погледу негативне одребе чл. 2., као и друге недостатке пројекта, то на данашњем скупу сакупљена удружења моле Народну Скупштину, да подсети јој пројект Зак. о Судијама *одбити* и не прими на себе одговорност за доношење једног закона у коме није изражена права воља народа, нити заштићено добро народа изражено у независном правосудју.

Једна значајна посета нашим феминисткињама.

Многу пута нама се чини у нашем раду да наше везе са феминисткињама осталих земља нису ни мало чврсте и да се сетимо тих веза тек онда кад идемо на неки интернационални конгрес. Као да смо на неком самостану, забрављеном острву, тако нам се чини. Али, ових дана, кад су прошле кроз нашу земљу председница Интернационале Алианс за Женско Право Гласа, госпоње Corbett-Ashby и подпредседница госпоње Malaterre-Sellier, ми смо видели да нас везују јаке духовне везе: да су наше тежње исте и да тим везама не смета, ако се макога видимо, макога разговарамо о свима питањима која нас интересују.

„Феминизам је мени религија“, казала је госпоња Corbett-Ashby, кад је била гост београдског Женског Покрета у његовом Клубу. И заиста, ко гледа и слуша ту вредну жену, има дубок утисак да те речи њој нису сушља фраза. Феминизам, чија су основа нарећи човечански идеали,

не може бити друго до религија, нарочито кад га проповеда једна кроз и кроз стромца, али високо образована жена, једна жена, која мрзи јефтине ефекте, а проматра сваки проблем до његових најдубљих дубина. Госпоња Corbett-Ashby не осваја бриљантним речима, него стварним разлагањем, не осваја блештећом духовитошћу, него речима кроз које топло дише искреност, најшире разумевање и топлина душе.

Госпоња Malaterre-Sellier лепо и тачно је уочила степен развика нашега феминизма кад је казала: »Ваш феминизам је једна нада. Она је видела све тешкоће, које има да пребри нашо феминистички покрет да постигне успехе. Није лако радити у једној средини која има толико против речности, у којој је највеће трње најразличитијих менталитета, мишљена и тежњи.

Госпоње Corbett-Ashby и Malaterre-Sellier могу да понесу из наше земље један велики успех: где год су се појавиле оне су дале својом озбиљношћу, својом интелигенцијом најлепши утисак свесних феминисткиња и тиме су много допринеле ојачању нашег феминизма. У разговору, које су имале са истакнутијим политичарима, државницима, публицистима, оне су увек топло пледирале за оно, што ми у првом реду тражимо, за женско право гласа. Као добре сестре говориле су свуда у наш прилог — надајемо се да не без успеха.

Наше драге гошће стигле су у Београд 18 маја у јутру и задржале се ту до 20 у вече, кад су отпутовале за Загреб. У Загреб су стигле 21 маја у јутру и наставиле 22 маја пред подне пут за Марибор, где су стигле истога дана по подне. Из Марибора су кренуле 23 маја по подне за Љубљану, издуг дана отишле су на Блед и са Бледа су пошле 24 маја за своју земљу. Разуме се да су из наше феминисткиње свуда најрчајније дочекане. У свима местима где су боравиле, одржале су јавне конференције, које су биле одлично пошрение. Госпоња Corbett-Ashby је говорила на тим конференцијама пре свега о раду Интернационале Алианс за Женско Право Гласа, а после нарочито о раду енглеских парламентарки. У енглеском парламенту има сада седам жена. Тај мали број жена објашњава госпоња Ashby тиме да жене због тога, што се тако дуго нису могле појавити у јавном животу, нису толико познате бирачима. Међутим су мушкарци у много бољем положају, јер им је њихов несметан јавни рад створио много тежње везе са становништвом. Енглеске парламентарке врло су активне и обим живог десетогодишњег рада велики је. Оне се нису залагале само за специјалне женске захтеве, него су сарађивале на свима питањима унутрашњег и спољњег политичког живота своје земље, а нарочито су се заузимале за мир. Енглеске жене у парламенту успеле су да се увезде сталне пензије за удовице и сиротну децу, да се забрани давње алкохолних пића младежи до 18 година, да се побољшају услови за рад у индустрији, да се установи минимална надница, да сме удата жена слободно распалагати својим имањем, да сме бити жена тотор а не да пита за дозволу свога мужа, да се побољша женско наслеђе за удате жене, да се дозволи усвајање деце, што је било до сад у енглеској немогуће, да добије свака

гим kulturnim državama nastupilo svojim drugome shvatanje, to je na kraju krajeva zasluža jedne žene, Jozefine Batler koja je sagradila rad celog svoj života na principu „Pravednost je osnova morala.“ Ona je postavila odnose među polovima na takvu bazu, koja računa za dostojanstvom žene i zaštićava je od najgorih robovanja.

Engleska je bila zavarena rešenjima, ali ona je bila zavarena rešenjima samo u nekim lukama i garnizonskim varošicama. A kad je bio predloženo u godinama šezdesetih prošloga veka engleskom parlamentu zakonski našt je se sproveste opšta reglamentacija, englesko ženstvo se ogorčeno diglo. Na mnogim javnim zborovima* protestovale su engleske žene i skupile su na jednoj samo protestnoj rezoluciji milion potpisa od žena i muškaraca. Vođa tog pokreta je bila Jk. Batler, koja je imala 40 godina. Ona je bila žena retkih osobina: neslomljiva hrabrost udružila se s najfinijom taktičkom srca i najeksnijim ženskim osećanjem. U svojoj borbi doživela je ona puno mrvnje, opasnosti i posovanja. Na javnim zborovima nije bila opršana samo moralno, nego su faktički bacili lažu na nju i dva puta je spasla život samo skokom kroz prozor i brzim begom zabacivanjem uličnjaka. Jk. Batler je u svojim borbi protiv zločinaca i potpomogla odvažni lekari, koji su otklonili reglamentaciju i sa higijensko gledišta. Dvojački napad na zakonski našt, sa medicinske i etičke strane sružio ga je u parlamentu. Time je bila reglamentacija u Engleskoj na vek pokopana.

Posle ove pobe u svojoj zemlji, ponela je Batlerjeva zastavu „aboliционизма“ na kontinent, gde su se skupile oko nje brojni pristalici. U oktobru godine 1875 organizovala je „Internacionалној aboliционистичкој федерацији.“ Jk. Batlerjeva je pozivala sa gledišta da nije moguće podignuti moral naroda kod država tako rebi saklone prostitutciju putem reglamentacije i dok daje muškarcu laku prijavu da bez opasnosti zadovoljava svoje seksualne strasti. Reglamentacija prostitutcije ne olakšava samo muškarcu upotrebljavanje prostitutcije, nego ona znači i duboko poklone životne i zdravlje ženskog pola, jer da država žigotse za trgovacku robu. Reglamentacija prostitutcije krivi čovečanska prava žene, jer vređa pravni princip jednakosti pred zakonom i time stvara osnovu za dvojni moral.

Takva je bila argumentacija Batlerjeve, koju je širila kroz mnogobrojna predavanja, brošure, letke i na koju je bazirala mišljenje da je reglamentacija nemoralna, nezakonita i neetičeska. Postavila je princip: „Postoji samo jedan moral, koji je jednak za oba pola.“ Za izreka postala je moto Internacionалној aboliционистичкој федерацији i još danas čini њен osnovni princip, na kojem su sagrađena њена delatnost i propaganda.

Borba za ukinuće reglamentacije nije bila jedini cilj reformatorskog rada Batlerjeve, nego je travila da ona uvede u drugi svet, gde je privatan život, podignu kulturu. Ona je bila prava, koja je skrenula pažnju javnosti na stvarnu trgovinske belim robovanje. O toj stvari napisala je mnogo članaka koji su probudili pažnju i na kontinentu. Nesporedna posledica bila je optužba belgijskog državnog tužioca, koju je uputio on belgijskom ministru spolnih poslova. Gospođa Batler morala se braniti pred sudom u Liverpulu, pred ministarstvom spolnih poslova u Londonu i u magistratu u Brislu protiv optužbe, klevete i uvrede strane države. Uspešla je da je bezobzirnim rascriševanje dala dokaz istine i bila je oslobođena. Posle toga ostvario se na њenu iniativnu Internacionални savez protiv trgovinske belim robovanje i Internacionални savez prijateljica mladih devojaka.

Jozefina Batlerjeva radila je neumorno do svoje smrti za prošireće aboliционистичких principa. Impuls za svoju aktivnost našla je u dubokom religioznom osećanju, u toj plodj ljubavi za čovečanstvo a pre svega u jakoj svesti dostojanstva žene. Travila je priznaje „prava slobode ličnosti“, toga osnovog principa engleskog ustava, i za ženski pol. Zbog toga je svetovno nastupala za socijalnu i političku ravnopravnost žene i oštro se borila među ostalim protiv sramotnog niskih nasloda radećina. Њен junacki život je za vek svetog primer ženama.

Нина Бангова.

U Kofanu je umrla 25 marta 1928 Nина Бангова, istaknuta radnica na socijalnom polu u Danskoj. Rodila se 1866 godine u Kofanu, 1894 udala se za Dr. Gustava Банговu, koji je umro 1915. Radila je sa њиме u Социалдемократском дневнику. Od 1913 do 1917 bila je odbornik општине Kofanske. 1918 izabrana je za senatora. U vladi Штаногова je izabrana za ministar просвете.

To je prava žena koja je postala ministar. Kao ministar просвете ostala je do decembra 1926 godine, kada je i Штаногова vlada odustala.

Зашто спречавање рађања?

Ограничавање порода јесте важна ствар и врло је лепо од жена да се занимају тим проблемом.

Нашто истацати толико кришанство?

Дакле, ивије кришански спречити обичног постанете, а кришански родити просјаке, који после прокинуј родитеље, што су их родили кад их нису могли одражити? Деца нису права што су дошла на свет и имају крива да се жале на неправду што су им родитељи наметнули живот, а немају могућности да га одукају.

Човеčанство није ништа добило, што је једна сиромашна жена роди по 10 до 16, или чак и 20 деце, а од тога јој остане два, три или ни једно.

Позната је ствар, да се у сиротињи налази највише мале деце, али је вишеко мало. Сиротиња не може дати силан новац за одстрањење плода. То може само богата жена као и сад што чини, па ником ништа. „Ограничавање порода баш и јесте важно за сиротињу, само што је у овим приликама за њих недокучиво. Зато би требало да се осплати лечење за оне којима је збила потребна помоћ. То се је видео прво из њеног здравственог стања, затим материјалног стања и напокон према броју дотадашње деце. Наравно морао би се водити строги надзор како би се избегло свако злоупотребавање.

Свака нормална мати воли своје дете. Воли га још од првог дана кад за она за њега, то је њена нагонска љубав. Ни једна здрава и разумна жена неће се без потребе лишити новог будућег детета. То ће учинити само она кад види да њи припадати дете, да се материјалне штете по посладу не види. Сасвим је разумнојој даи у кући има више душа, треба и свега више. Ако је богата кућа, биће за све, ако није, морају су оскудевати у свему, да им свима буде једнако.

У оскудици се не може напредовати него се само вуче код се напоследку не утопи. У бедн и сиротињи су многа деца, али која корист од њих, кад су обично кришани и обесна, на терету себи и другима. Било би боље да нису никад ни угледали свету у којем је толико бедн и невоље за њих, а за друге богатство и сјај. Боље одхрањити дете детета, да сви могу имати најдужије потребе, него осам — десет па да сви ништа немају.

За насам лекар и не знам докле је медицинска наука дошла у том по-

гледу у напредак, да може спречити рађање, па да и не треба операција која су увек штетне и опасне по здравље жене. То је ствар лекари да се побрину како ће човеčанство најбоље моћи бити од помоћи. Ако то још сад није усавршено да се може спречити даље рађање, надам се да ће се медицинска наука и у том правцу усавршити. То ће можда бити један од предлог буде зрео да буде примљен.

Земљу.

Недеља Бошковић.

Нешто из хигијене.

Црвени отрови и болести.

Не само лекари, него и публика добро зна да се у црвима развијају многи отрови, који могу прећи и у крв, разнети се по организму, па изазивати тровање ћелија, ткива и органа те перемити правилан рад. Али, тек у последње време су научници испитали ове отрове, показали како они постају, и како дејствују на организм.

Црвено је нарочито код људи, које само од затвора, тешке столице, да имају главобољу, да се лако и брзо за замажу, да су раздражљиви, пате од бесанице, имају вртоглавицу. Доказано је да се ови знаци јављају услед стварања отрова индола у црвима. Њега утирају црева, прелазе у крв, и трује нерве ћелије. И други јавља отров, индиан изазива сличне знакове оболела. Највиша испитивања показала су да тругуем у црвима постају још некикој ратних отрова, који прелазе из црева у крв, па у дејствују трујући извесна ткива.

Нарочито рђаво дејствују ови отрови на бубреге. Приликом тругуема органских материја у црвима постају ови отрови: индол, фенол, крезол, дифенити, хидрохинон, бреникатехин и неке ароматичне оксиселине.

Испитивања уремје, тровања кријавца су нарочито да се ови отрови нагомљавају у великим количинама у крви и ткивима. И тешки знаци ових оболела: мршављење, поремећаји у желуду и црвима, замор, повраћање, снижавање телесне температуре, бесаница, могу се тумачити њиме унутрашним тровањем (аутоинтоксикацији). Код оболела бубрега ови отрови не продире у течност кичменог стуба, али код уремје сакупљају и ову брану, па се и тамо гомољавају.

Црвени отрови могу се неутралисати у јетри оксидацијом али везивањем са сумпором и глукоронском киселином. Чак међусобним седењањем могу се неутралисати и нарочито индол, фенол, и фенолски деривати. Код тешких уремја и бубрежних оболела појављују се у крви феноли и крезоли. Феноли су међутим веома штетни за организм, а нарочито за бубреге. Она оштра буча, која постају неспособни да раде, па и за дучене. То општење нагомилана нове количине фенола у крви. Појаве ових отрова у крви знају још и да је јетра изневерила у својој функцији неутралисања отрова, услед рђавог рада отрова.

Окси-киселине могу продрети у крв и ткива. Она су главни зарок киселости код уремје; изгледа да играју важну улогу у промету калцијуму. Задражавање црвених отрова у крви код оболелих бубрега може дакле довести до уремичких појава.

Нагомилане ових отрова дешава се и код звезаних црева, запалња бубрежних камена, реума, желудца и црева, перитонео анемје, тугне пуба, црвене јетре. И код тешке шећерне болести услед бубрега долази до појаве ових отрова у крви. Сумпорни водоник који се такође развија у црвима труењем, може прећи у крв, али се ту неутралисе на тај начин, што из њега постаје једна киселина подумпораста, која у киселој средини прелазе у сумпористу киселину и слободан сумпор. Али и феноли се везају са сумпористом киселином и неутралишу је.

То се дешава још и у самим цревима. Из овога кратког прегледа јасно излази да су црева, и несаврена храна, извор тровања, јер се ту тругуем стварају јак отрови који штете ткива и изазивају оболеше органа. Због тога је врло потребно бити умерен у исхрани, нарочито белачевинама и имати уредну столицу, те ослободити црева од могућности стварања отрова.

Београд.

Др. Ст. Иванчић.

Белешке.

Ноћерт — Ђе Лерне Белешки-Ноћерт. — Ових само дана имали прилике да опет узјемо нашу чланују, потпредседнику Женског Покрета у Сплиту, госпоњу Јерку Бонаич-Кочуну у једном врло успелом концерту у Народној Казалишници.

Уз виртуозе г.г. Ткачића, Челисту, и Личара, професора Музичке Школе у Београду, госпоња Кочунда-Бонаич је наступила са неколико комада немачких мајстора Трука и Гроца. Све је тачке извела са професијом уметничким схваћањем, пуним осећањем и топлине, па је њен дијел, савршено школован глас деловао надасе љупко и пријатно на слушајтељство, које ју је позорно пратило. Госпоња Бонаич-Кочунда је познатија наша публици из низа других концерата, које је увек с успешном приривлакала, као што је позната и забречка и саравенској публици. Госпоња Бонаич је ишла у турњу по Немачку, где је ширила нашу народну јесму.

Пратио ваза особитим весељем дијелне успехе наше заслужне потпредседнице.

а.г.

Г-њавше шаре. — Наша сарадница г-ђа Познанава из Панчева, надратла је банатске шаре, које су изашле као допуне старе издању књижаве „Ванитасе“ Панчевог лепа народне мотиве за рудни рад; најбоље препоручујемо свима нашим женама које се интересују за народну уметност.

Радница банатских хилмова Добродеторне Задруге Панчевачких Српкиња, приредила је своје изложбе по банатским селима: Баваништу, Сеферину, Црепаји. Интересована жена из народа је огромно. Изложбама руководи г-ђа Ј. Познанава, која је сакупила старо-банатске шаре. Својим оригиналним надртима и многим допунима да је а обавила заборављене старе шаре са својим непосредним утиљом успела је да се побољша техника ткања. Са обновио староцркеног веа из XIII века, примењеним на српском платну, оживела је ова уметница најлепши класичан веа.

Жене у полицијској судињи. — У нашем листу већ смо јавили колико жена је у Немачку у полицијској служби. Изгледа да продире идеја о више или помној жени сва више и више. Сада јављају чак из Турске да ће тамо, после стручне спреме — имати жена у полицијској служби.

Наредна у Дубаји. — Нови грађански закони за Албаји забрањују мношество.

Преа жена адвокат у Турској. — Крајем прошлог месеца наступила је први пут пред судом у Цариграду као бранилаца жена адвокат г-ца Ханум Сурей. Затим јављају још из Турске да ће у новембру ове године отворити праксу први женски лекар.

Матине Школе г-ђе Маре Магазиновић. — Као и сваке године, тако и ове приредила је матине Школа за ритмику и пластику г-ђе Маре Магазиновић, професора. Програм је био обилан, састављен из двадесет чланака. На програму су били наступили: Дарко Менизанић, Делсарт, Ферстер, Штраус, Делб и други. Двадесет ученица, од сасвим малих девојчица до одраслих девојака, показало је пуно смисла за уметничку игру и стилзоване музичке пиесе. Са разумнењем и трајцијом оне су дале најлепше тумачење, и показале своју вредност ове лепе установе и све прегнуће г-ђе Маре Магазиновић да своју школу уздигне до завидне висине.